

управління та права. – Хмельницький, 2005. – Вип. 3. – С. 175-179. – (Право. Економіка. Управління).

3. Щербина В.С. Адміністративно-господарські санкції в системі заходів господарсько-правової відповідальності / В.С. Щербина / Вісник господарського судочинства. – 2006. – № 2. – С. 180-185.

4. Арбитражный процессуальный кодекс Российской Федерации от 24 июля 2002 г. N 95-ФЗ [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.consultant.ru/popular/apkrf/>.

5. Заярний О. Деякі особливості застосування адміністративно-господарських санкцій у сфері управління економікою / О. Заярний / Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2011. – Вип. 89. – С. 69-76.

Термус В.С.

студент,

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО СТАНУ РЕГУЛЮВАННЯ ЛІЦЕНЗУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Інститут ліцензування є одним із провідних інститутів господарського права, метою існування якого є регулювання певних видів господарської діяльності. Він набув важливого значення у період переходу до ринкової економіки в Україні. Сьогодні система ліцензування все ще перебуває на стадії становлення, закладено її нормативну базу, триває формування системи органів ліцензування. Проте цей процес є досить складним, проходить, суперечливо, що фактично відображає увесь масив проблем і труднощів, з якими стикається будь-яка реформа в українській економіці цього часу [1].

У вітчизняній та зарубіжній юридичній літературі окремим питанням ліцензування господарської діяльності приділяли увагу такі фахівці, як В. Авер'янов, В. Андреев, Д. Бахрах, Е. Бекірова, С. Береславський, Ж. Іонова, І. Голосніченко, Р. Калюжний, І. Коліушко, І. Кириченко, В. Лаптев, П. Мельник, О. Олійник, І. Пастух, О. Піджаренко, В. Плішкін, В. Подлінев, В. Попович, Л. Савченко, Н. Саніахметова, С. Сегеда, Ю. Тихомиров, В. Шакур, А. Шеваріхін, В. Шкарупа, В. Щербина, А. Шпомер та ін.

Сьогодні нормативну базу ліцензування становить Господарський кодекс України, Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», а також численні нормативно-правові акти, які визначають особливості ліцензування конкретних видів господарської діяльності (у тому числі й різноманітні ліцензійні умови, затверджені на рівні центральних органів державної влади). Окремі питання ліцензування регламентуються й Цивільним кодексом України: зокрема, отримання юридичною особою ліцензії є однією з умов набуття правоздатності юридичною особою у встановлених законом випадках. Так, ч. 3 ст. 91 Цивільного кодексу України передбачено, що юридична особа може здійснювати окремі види діяльності, перелік яких встановлюється законом, після одержання нею спеціального

дозволу (ліцензії) [3]. Тобто у ЦК України ліцензування розглядається як одна з умов набуття правоздатності юридичною особою (хоча види діяльності, які вимагають отримання ліцензії, можуть здійснювати й фізичні особи – підприємці) або ж як елемент легітимації суб'єктів господарської діяльності. Господарський кодекс України визначає правову природу ліцензування через категорію «засіб державного регулювання». Так, ч. 1 ст. 14 ГК України закріплено, що ліцензування є одним із засобів державного регулювання у сфері господарювання, спрямованим на забезпечення єдиної державної політики у цій сфері та захист економічних і соціальних інтересів держави, суспільства та окремих споживачів. Частина 3 ст. 1 цього кодексу містить норму, що «відносини, пов'язані з ліцензуванням певних видів господарської діяльності, регулюються законом» [2]. Мається на увазі, очевидно, спеціальний закон – Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності».

Однак незважаючи на достатній законодавчий масив нормативно-правових актів, що регулюють ліцензування господарської діяльності, сьогодні є чимало проблем та прогалин у законодавстві, що регулює цю сферу. Так, слід погодитись з Е.Е. Бекіровою, яка зазначає, що «в жодному з чинних нормативно-правових актів не наведено визначення окремих понять у сфері ліцензування, не вироблені критерії віднесення того або іншого виду діяльності до числа тих, що підлягають ліцензуванню, не встановлена процедура визнання виду діяльності такою, що підлягає ліцензуванню тощо» [1].

Таким чином, правова концепція ліцензування господарської діяльності у законодавстві України є недостатньо розробленою, що зумовлене відсутністю правового забезпечення необхідного балансу між державним регулюванням економіки та новими ринковими механізмами, що створюються у процесі реформування національної економіки. Для формування сталої законодавчої політики у сфері ліцензування нагальною потребою є проведення порівняльно-правового аналізу чинного та перспективного законодавства у цій галузі, зокрема, Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності».

Щодо стадій отримання ліцензії, то необхідно запропонувати більш раціональний шлях спрощення ліцензійної процедури – перехід до заявницького принципу, що передбачає зведення до мінімуму переліку документів, що додаються до заяви, з одночасним запровадженням фактичної перевірки, що буде проводитися незалежною експертною організацією. Це дозволить: усунути передумови корупційної діяльності посадових осіб органу ліцензування, зменшити витрати часу і зусиль заінтересованого суб'єкта господарювання, відмовитися від формальної перевірки, яка на практиці зазвичай зводиться лише до бюрократичних вивертів, тобто до перевірки стилістики та граматики у відомостях заявника [4].

Крім того, на сьогоднішній день існує чимало спірних питань з приводу необхідності застосування визначеного Законом порядку ліцензування в окремих сферах господарської діяльності, зокрема, таких як комунальна, соціальна, енергетична, сфера природних монополій, оскільки, враховуючи специфіку провадження цих видів діяльності, їх важко підігнати під чіткі

рамки згаданого Закону. При цьому, слушною є думка про те, що специфіка ліцензування таких видів господарської діяльності має бути встановлена спеціальними законами, але порядок ліцензування має бути єдиним. Саме такий підхід може запобігти постійному коригуванню встановленого Законом переліку видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, та забезпечить переважання норм базового закону про ліцензування у законах, що регулюють відносини у відповідних сферах.

Насамкінець, слід підкреслити, що будь-які зміни до законодавства потребують виважених рішень і попередньої розробки концепції внесення цих змін, що передбачала б мету внесення таких змін, на що і як вони можуть вплинути, довгострокові та короткострокові прогнози щодо бюджетних надходжень або ж витрат у випадку запровадження цих змін тощо. У цілому підтримуючи ідею внесення змін до чинного законодавства про ліцензування, вважаємо за необхідне наголосити на тому, що такі зміни повинні бути послідовними та змістовними, а також відповідати реаліям сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Бекірова Ельвіна Ескендерівна. Правове регулювання ліцензування певних видів господарської діяльності : дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / НАН України; Інститут економіко-правових досліджень. – Донецьк, 2006.
2. Господарський кодекс України [Електронний ресурс] // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
3. Цивільний кодекс України // [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
4. Григор'єв Є.М. Ліцензування в Україні, проблеми та перспективи // Національний університет Києво-Могилянська академія : Зб. наук. пр. – Миколаїв, 2008. – Т. 4. – С. 52-53.

Яременко А.В.

студентка,

Науковий керівник: Задихайло Д.Д.

кандидат юридичних наук,

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ВІЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ЗОНИ: ПОНЯТТЯ ТА ПЕРЕВАГИ ДЛЯ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Швидке розповсюдження вільних економічних зон у світі та економічні наслідки цього явища стали темою численних досліджень таких науковців, як Т.П. Данько, З.М. Округ, В.А. Дергачев, Н.А. Кухарська, В.І. Пила, О.Е. Чмирь, О. Молдован, О. Єгорова, І. Луговий, Е. Лоуен, Р. Рен та ін. [1, с. 468].

Вільні економічні зони (ВЕЗ), як доведено світовим досвідом, є одним з найбільш ефективних інструментаріїв для стимулювання швидкого розвитку регіонів, залучення інвестицій, збільшення зайнятості населення і сприяння